

קעז שהפת פוטר הפרפרת, ובו סעיף אחד.

א בירך על הפת פטר את הפרפרת, והם פירווי לחם שפררום דק דק ודבקום עם מרק או דבש, ואוכלים אותם קודם הסעודה למשוך המאכל או אחר הסעודה קודם ברכת המזון למתק המאכל, וברכתם כשאוכלים אותם בפני עצמן הוא בורא מיני מזונות, ועכשיו שכירך ברכת המוציא על הפת ועדיין לא בירך ברכת המזון, גם הפרפרת מעיקר

הסעודה הם, [א] שעדיין * לא משכנו (א) ידינו מן הפת והם מפלים לגבי הפת ואינם צריכין ברכה, אבל בירך על הפרפרת [א] לא פטר את הפת, דפת חשוב הוא ואינו מפל לגבי שום דבר אחר, ופרפרת ומעשה קדירה כגון דייסא וכיוצא בו (ב) ברכתם שוה, * לפיכך [ב] אם בירך על אחד מהם פוטר את האחר (ג):

קעז דיני דברים הנאים בתוך הסעודה או אחריה, ובו ה' סעיפים.

א כבר אמרנו [יש סימן קעז] הואיל והפת דבר חשוב הוא והוא עיקר מזונו של אדם וכל שאר מזונות מפלין הן לגביה, לפיכך ברכתו שהוא המוציא פוטר כל שאר מיני המאכלים השייכים לסעודה. לפיכך דברים הנאים בתוך הסעודה, אם הם דברים הנאים מחמת הסעודה, כלומר דברים שדרך לקבוע עליהם סעודה דהיינו ללפת בהם את

הפת, כגון בשר ודגים ובעצים וירקות וגבינה ודייסא ומיני מלוחים, לא מבעיא אם מלפת בהן את הפת שאין צריך לברך עליהם דמפלין הם עם הפת, אלא אפילו אם אוכל אותם * בלא פת אין טעוניה ברכה לא לפניהם דברכת המוציא פוטרתן, ולא לאחריהם דברכת המזון פוטרתן שהם עיקר סעודה ועליהם היה עיקר דעתו כשקבע הסעודה. ואם

אליה זומא

קעז (א) פסי דבריו שבסימן קע"ז סעיף ב' הר"ל ליכתוב ללשון הטור דפרפרת שלאחר הסעודה קודם ברכת המזון אינו פוטר (מלבושי י"ט). ולא קשה מידי דכתב על פי מנהגינו שאין מברכין אפילו בסעודות גדולות כמבואר בסימן קע"ז: (ב) כגון שבשניהם מברכים בורא מיני מזונות או בורא פרי העץ או שהכל או בורא פרי האדמה, אבל אם הראשון בורא פרי האדמה ושני בורא פרי העץ אין פוטרין זה את זה (שלטי גבורים): (ג) כתב לחם חמודות דף נ"ב דטעם הוא משום ספק ברכות להקל עיי"ש, ועיין בלחם משנה פרק ד' מהלכות ברכות:

מלבושי יו"ט

קעז [א] שעדיין לא משכנו וכו'. נמשך אחר לשונו שנקיטן קע"ד סעיף ג' והו"ל לכחוד ללשון הטור שכתב דדוקא פרפרת שאלוים בתוך הסעודה, אבל פרפרת שלאחר הסעודה קודם ברכת המזון אינו פוטר דהוי כדברים הנאים לאחר הסעודה דלקמן סימן קע"ז סעיף ג': [ב] אם בירך וכו'. לא מן השם הוא זה דהא אי ציט שמאי ארישא קאי לא פטר פרפרת את מעשה הקדירה אפילו למנא קמא אלא כיון דקאי נתיקו ספק ברכות להקל, עיין בטקף משנה פרק ד' מהלכות ברכות [סי' ב]:

אליה רבא

שמנך הטוב והמטיב כדי שזכור הרוגי ביתר וזכור יום המיתה ולא ימשוך אחר היין ה. כתב ג"י מלאמי כחוד בשם רבינו קלונימוס הזקן שאין לרין לברך הטוב והמטיב עובר לעשייתן ואפילו אחר שמיתו מנרך, הואיל ואינו נא כשאר מזונות לברך אשר קדשנו במצותיו וזונו אלא לשבח בעלמא ע"כ. והג"י השיג עליו דמאי שנא משאר ברכות הנהנין, ולא קשה מידי דנכל ברכת הנהנין מנרך על הנאחמו מה שאין כן זה שהוא לשבח בעלמא ולשמחה, וכן כתב הפרישה [דרישה סוף סק"א] וסיים וכתב זה לשונו, ושזו מלאמי דומה לזה דברכי משה [סק"ג] עכ"ל. ואם נזכר כשיין צפיו נראה דזודאי מנרך אחר שמיה ז', אף שכתבתי בסימן קע"ב [סק"א] דאין לנהוג כן בשאר ברכות: קעז (סעיף א) א לא משכנו וכו'. כתב מלבושי יו"ט [סק"א] לפי דבריו שנקיטן קע"ז סעיף ג' הוי ליה לכחוד ללשון הטור דפרפרת שלאחר הסעודה קודם ברכת המזון אינו פוטר ע"כ. ולענ"ד דכתב על פי מנהגינו שאין מברכין אפילו בסעודות גדולות

כמבואר לקמן סימן קע"ז [סס]. ונאמרו למ"ש לקמן דהירא והמדקדקין יזכר לברך, הוא הדין בזה, וכן י"ל לעיל סימן קע"ד [א"ר] סק"ד: ב לפיכך וכו'. בלחם חמודות דף נ"ב [פ"א אות טז] כתב דטעם הוא דספק ברכות להקל, ועיין בלחם משנה פ"ד מהלכות ברכות [ה"ו]. כתב שלטי הגבורים [ל ע"א אות ד] דוקא כש[על] שניהם מברכין זורא מיני מזונות או זורא פרי הגפן או שהכל או זורא פרי האדמה, אבל אם הראשון זורא פרי האדמה ושני זורא פרי העץ אין פוטרין זה את זה [א]: קעז (סעיף א) א ב"א פת אין וכו'. דוקא בקובע סעודתו על הפת אמרינן דכל המאכלין מחמת הפת הן צאיין, אבל כשאין חפץ לאכול פת ואוכל מעט פת ומנרך [ה] מוציא מסתפק במג"א [סק"א] אי הפת פוטרתו, וכל שכן אם אוכל פחות מכזית עיי"ש. ולענ"ד משמע בברכות דף מ"א [ע"ב] דאין חילוק דאם לא כן הוי ליה

הגהות והערות

1) עיין כד הקמח לרבנו בחיי אות שמחה ד"ה ומפני ושלחן של ארבע שער הראשון ד"ה שנוי: 2) עיין תהלה לרוד סק"ה דכ"ז בשכבר שתה כל היין השני, אבל אם יש לו השני יברך וישתה עוד, ועיין תורת חיים סק"י ד"ה מ"כ, מה שכתב בזה: קעז [א] עיין אריכות בתורת חיים סק"ד. ועיין רש"י ברכות מ"ב ע"א ד"ה ברך וז"ל ומביאים לפניהם פרפרות להמשיך אכילה כגון פרגיות ודגים וכו' ולאחר גמר סעודה יושבים ושותים ואוכלים וכו' פרפרות כגון כיסוי דמעלי ללכא ולחמניות עכ"ל. הרי דפרפרת שברכתו שהכל פוטר פרפרת שברכתו בורא מיני מזונות, וכבר הקשה שם בפני יהושע דאין פוטר ברכה שאינו שוה, ועיין צ"ח שם: 3) עיין דרכי משה אות א' שכתב וז"ל, דאע"ג דהר"ר יונה כתב דבירך על הפרפרת אינו פוטר מעשה קדירה נ"ל דהיינו דוקא לדעת ב"ש אבל ת"ק חולק עליו ולדבריו פוטר כדמשמע בגמרא עכ"ל. ולפ"ז אפשר לומר דהלבוש ס"ל כרבו הד"מ:

לבוש הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעז התבלת תעא

הם דברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת הסעודה, ר"ל שאין דרך לקבוע עליהם הסעודה דהיינו ללפת בהן את הפת כגון תאנים וענבים וכל מיני פירות (א), אם הוא אוכלם עכשיו עם הפת אף על פי שלא קבע עליהם עיקר סעודתו, הואיל ואוכל אותם עכשיו עם הפת הרי גם הם מפלים לגבי הפת, ואין צריך לברך עליהם לא לפנייהם ולא לאחריהם, דברכת המוציא וברכת המזון פוטרתן, כיון שמלפת בהן הפת הרי גם הם מעיקר הסעודה, וברכת הפת שהיא המוציא וברכת המזון קאי עליהו. אבל אם אוכל אותם בתוך הסעודה ובלא פת, טעונין ברכה לפנייהם ואין ברכת המוציא פוטרתן, כיון דלאו מעיקר הסעודה הם אינם מפלין לגבי הפת, אבל לאחריהם אינם טעונין ברכה, דכיון שדרכן לבא בתוך הסעודה אף על פי שאוכלם לבדם ואינו מלפת בהן את הפת, ברכת המזון שהיא כוללת כל מיני מזונות פוטרת גם אותם, ואף על גב דפירות לא זייני שהרי לכך אין מברכין עליהם בורא מיני מזונות, ג' מכל מקום בתוך הסעודה הם מעוררים תאות המאכל וכאילו זייני דמי (ב). ד' ואם בתחלת

אכילתו מהם אוכל אותם עם פת, וגם דעתו שבסוף אכילתו הוא רוצה ללפת בהן את הפת אף על פי שבאמצע אוכל אותם בלא פת, אינם טעוניים ברכה אפילו לפנייהם, כיון דבתחלת אכילתם אוכל אותם עם פת וגם בסופם רוצה ללפת בהן את הפת, הפת עיקר וברכת הפת פוטרתן. ואם בתחלת אכילתו מהם אוכל אותם בלא פת, אף על פי שדעתו לאוכלם בסופם עם פת, או שהתחיל לאכול אותם עם פת ואחר כך אוכל אותם בלא פת ואין דעתו לחזור ולאכול אותם עם פת בסופם, צריך לברך לפנייהם (ג). במה דברים אמורים שלא קבע עיקר ליפתן סעודתו עליהם, אבל אם קבע עיקר ליפתן עליהם רצה לומר שאין דעתו לאכול בזה הסעודה עם הפת רק פירות, הו' ליה הפירות עכשיו לדידיה כדברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה כיון שעיקר סעודתו קבע עליהן, ולא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם, שדרך בני האדם לפעמים לעשות כן, לפיכך אפילו אם מתחלה אוכל מהם [א] מעט (ד) אינו מברך לא לפנייהם ולא לאחריהם כיון שהם עיקר הסעודה (ה) וברכת הפת

אליה זוטא
 קעז (א) בין חייך בין מבושלין, אבל מולייתא של פירות הפת פוטרת (של"ה דף צ"ב):
 (ב) משמע דאם אכל קודם הסעודה ולא בירך ברכה אחרונה שאין ברכת המזון פוטר מברכה אחרונה, ולעיל סימן קע"ד סעיף ו' לא משמע כן אלא אף ששתה כשיעור ברכת המזון פוטרת וצ"ע (עולת תמיד). ואפשר לחלק בין אכילה לשתיה שבאו לפתוח הבני מעיים כדלעיל בלבוש, וצ"ע באשר"י ריש ערבי פסחים ע"ש, ועיין סימן תע"ג, גם אפשר דאם כבר בירך ברכת המזון אין צריך לברך ברכה אחרונה אפילו באכילה ודו"ק:
 (ג) וירא שמים יזהר שיאכל קצת מהם בתחלה בלא פת ויברך עליהם ואח"כ יאכלם בין כפת בין בלא פת (של"ה וב"ח סעיף ג):
 (ד) ב"א פת (מלבושי יו"ט):
 (ה) ברכת הפת וברכת המזון ג' פוטרות, כן צריך להגיה בלבוש:

מלבושי יו"ט
 קעז [א] מעט. נלא פת וכו' שהם עיקר הסעודה נצטת הפת ונצטת המזון וכו' כ"ל:
 ברכת המזון פוטר מברכה אחרונה, ולעיל סימן קע"ד סעיף ו' לא משמע כן אלא אף ששתה כשיעור ברכת המזון פוטרת וצ"ע (עולת תמיד). ואפשר לחלק בין אכילה לשתיה שבאו לפתוח הבני מעיים כדלעיל בלבוש, וצ"ע באשר"י ריש ערבי פסחים ע"ש, ועיין סימן תע"ג, גם אפשר דאם כבר בירך ברכת המזון אין צריך לברך ברכה אחרונה אפילו באכילה ודו"ק:
 (ג) וירא שמים יזהר שיאכל קצת מהם בתחלה בלא פת ויברך עליהם ואח"כ יאכלם בין כפת בין בלא פת (של"ה וב"ח סעיף ג):
 (ד) ב"א פת (מלבושי יו"ט):
 (ה) ברכת הפת וברכת המזון ג' פוטרות, כן צריך להגיה בלבוש:

אליה רבא
 מקום י"ל דאם לא בירך ברכה אחרונה ויברך נצטת המזון אין צריך לברך אחר כך ברכה אחרונה, וצ"ע לדינא. מיהו מט"ז בסוף סימן קע"ד ס"ק ט' משמע קצת דלרין לברך אחר כך בין (שהכל) צורא נפשות] בין מעין ג'. מיהו לעיל [סימן קע"ד סעיף ו'] בשתייה מצוה כהרא"ש ריש ערבי פסחים [סוף סימן ז'] דגם לכתמילה אין צריך לברך ברכה אחרונה. ויש לחלק בין שתייה שנא לפתוח הבני המעיים כדלעיל בלבוש [סימן קע"ד סעיף ו'] לאכילה ב', ועיין לקמן סימן תע"ג ס"ז [ס"ק טו]:
 ד ואם בתחלת וכו'. כתב של"ה [שם] וירא שמים יזהר שיאכל קצת מהם בתחלה בלא פת ויברך עליהן ואחר כך יאכלם בין כפת בין בלא פת. וכן פסקו כל האחרונים [עיין מג"א סק"ג]. [ו] והט"ז [סק"א] האריך ללא לורך:
 ה מעט וכו'. נלא פת (מלבושי יו"ט סק"א):
 ה* ופ"ש וברכת הפת (וכו'). נ"ל דל"ל נצטת הפת והמזון ד'. וכן הוא בסוף סעיף זה:

אליה רבא
 לרז (ספר') [ספא] לחלק מיניה וזיה [א], וי"ל וצ"ע:
 ב וכו' מיני פירות וכו'. בין חייך בין מבושלין, אבל מולייתא של פירות כגון עפיל פלאדין או פלאדי"ל וולאדין דומיהן אינו צריך לברך עליהם, והרצוה להחמיר על עצמו יקח פירי אחר סי או מצויל ויברך עליו צורא פרי העץ ואחר כך יאכל אותן מוליאות כרצונו. כן כתב עמק צרכה [כלל ד דין ג] ושל"ה [שער האוסיות, קדושה]. ועיין לעיל סוף סימן קס"ח [א"ר ס"ק ג], ודין כיסנין ולחמניות וכיוצא עיין לעיל סימן קס"ח סעיף (ט) [ח"י] [א"ר סק"א]. ובכל זה מיידי אפילו היו לפניו נשעה שצריך המוציא:
 ג מכל מקום בתוך הסעודה וכו'. כתב עולת תמיד [סק"א] משמע דאם אכל קודם הסעודה ולא בירך ברכה אחרונה שאין ברכת המזון פוטר מברכה אחרונה, ולעיל סימן קע"ד סעיף ו' לא משמע הכי אלא אף ששתה כשיעור, נצטת המזון פוטרתו, וצ"ע ע"כ. וכן מצוה חידושי רשב"א [מא ע"ג ד"ה אמר] הביאו ב"י [סעיף ג] דאם אכל קודם הסעודה דלרין לברך ברכה אחרונה ע"ש. ומכל

הגהות והערות
 קעז א' נראה כוונתו להא דרב פפא, דאמר שם דבכרים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעוניים ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם, ושלא מחמת הסעודה טעוניים ברכה לפנייהם וכו'. ומדלא חילק גם בדברים הבאים מחמת הסעודה (דהיינו הפת) דאי אכיל מעט פת מברך לפנייהם, מוכח מזה דאין חילוק. ומש"כ וי"ל, נראה דכוונתו לדחות דאם אכל רק מעט פת א"כ לא נחשב כדברים הבאים מחמת הסעודה: ב' במאמר מרדכי סק"ג הקשה שהרי דברי הרא"ש ברור מללו והשוה מדותיו באכילה ושתיה, שכתב כגון פרפראות ויין שלפני המזון וכתב דין אחד להם, גם הרשב"א כללא כילל בדברים הבאים לפני הסעודה ע"כ. ובאמת באליה זוטא סק"ב סיים וצ"ע באשר"י ריש ערבי פסחים יעו"ש. ואפשר דהא"ר רק מביא כן דעת המחבר דמחלק כן ודו"ק: ג' כ"כ המלבושי יו"ט ועיין אליה רבה סק"ה שמגיה "והמזון" ועיין בהערה שאח"ז: ד' דב"בוש דפוס שס"ג ושס"ט הגירסא וברכת הפת המזון וכו' כלפנינו והגיה המלבושי יו"ט ברכת הפת וברכת המזון. על זה כתב דא"צ להגיה רק "והמזון", וקאי תיבת "ברכת" אשניהם דכן הוא הגירסא בלבוש סוף סעיף זה. ובדפוס וויניציאה ש"פ אכן הגירסא "והמזון" אבל בדפוס